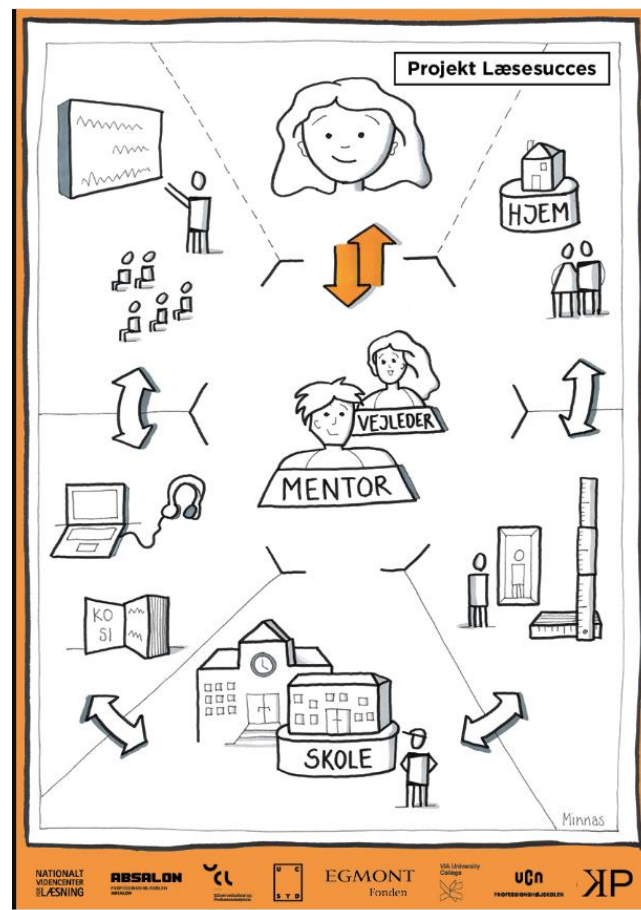

RAPPORT

HELLE BUNDGAARD SVENDSEN

Projekt Læsesucces (2020-2022)

Slutrapport 2024

Figur 1: Mentorplakat udviklet i projekt Læsesucces.

Kan hentes her: <https://videnomlaesning.dk/media/3958/mentorplakat.jpg>

NATIONALT
VIDENCENTER
FOR LÆSNING

Projektgruppen (UC-konsulenterne) bag projekt *Læsesucces*

Helle Bundgaard Svendsen, VIA University College og Nationalt Videncenter for Læsning (faglig projektleder)

Stine Fuglsang Engmose, Professionshøjskolen Absalon (faglig projektleder)

Lene Storgaard Brok, Nationalt Videncenter for Læsning (projektleder)

Helle Bonderup, VIA University College

Minna Nørgaard Bruun, Københavns Professionshøjskole

Bettina Buch, Professionshøjskolen Absalon

Charlotte Christiansen, UC SYD

Kirsten Friis, Nationalt Videncenter for Læsning

Marianne Samuelsson Laursen, Professionshøjskolen UCN

Thomas Roed Heiden, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole

Pia Mortensen, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole

Monica Irene Krarup Olesen, Professionshøjskolen UCN

Signe Elmstrøm Rasmussen, UC SYD

Louise Rønberg, Københavns Professionshøjskole

Projekthjemmeside: <https://videnomlaesning.dk/projekter/laesesucces-for-ordblinde-boern/>

Indhold

Introduktion.....	4
Projektets formål	4
Baggrund	4
Dobbeltudfordrede ordblinde elever	5
Rekruttering og deltagelse.....	5
Undersøgelhedsdesign.....	6
Indsatsen	7
Projektets resultater	8
Hvilke resultater viser projekt <i>Læsesucces</i> ?.....	8
Mentorindsatsens effekt på elevernes læsefaglige mestringsforventning og selvbillede	8
Mentorindsatsens effekt på elevernes udvikling af teknologibaserede læsestrategier og læseforståelse.....	10
Hvilke kvalitative resultater fandt vi?	10
Børnene oplever sig hørt og inddraget	10
Fokus på lyttelæsning	10
Læse- og skriveteknologi som med- og modvindsfaktor.....	11
Forældrene oplevede at kunne støtte deres børn.....	11
Mentorrollen.....	12
Er projektets mentorindsats videreført efterfølgende?	12
Konklusion	13
Materialer udviklet i projektet.....	14
Læs mere om projektet	15
Følgende artikler i <i>Viden om Literacy</i> , 33 afreporterer fra projektet:.....	15
Desuden kan man læse om projektet følgende steder:.....	15
Litteraturliste	16

Introduktion

I forsknings- og udviklingsprojektet *Læsesucces for ordblinde børn* udviklede og afprøvede vi en mentorindsats. Formålet med mentorindsatsen var at støtte dobbeltudfordrede elever med ordblindhed på mellemtrinnet. Dobbeltudfordrede ordblinde elever definerer vi som elever med ordblindhed, hvis forældre har svært ved at hjælpe med skolearbejde derhjemme. Derfor har netop denne elevgruppe særligt brug for en udvidet indsats.

I mentorindsatsen blev udvalgte lærere eller pædagoger på skolen klædt på til opgaven. Projektet gennemførtes over to år med kompetenceudvikling for mentorer og i andet led indsats for de dobbeltudfordrede børn og deres familier. Projektet var iterativt, og efter første år blev indsatsen således tilpasset inden andet års gennemløb. I projektet udviklede vi en mentorfunktion og mentorredskaber (se links til frit tilgængelige materialer i afsnittet "Materialer udviklet i projektet" nedenfor) samt en samarbejdsmodel omkring mentorfunktionen. Denne rapport opsummerer projektets metode og fund og giver en oversigt over de udviklede materialer i projektet.

Projektet var et samarbejde mellem landets seks professionshøjskoler og Nationalt Videncenter for Læsning med støtte fra Egmont Fonden.

Projektets formål

Formålet med projekt *Læsesucces* var at udvikle og afprøve en mentorfunktion til dobbeltudfordrede elever med ordblindhed på mellemtrinnet. Mentoren skulle sammen med læsevejlederen være bindeled mellem klassens lærere, ledelsen på skolen, forældrene og barnet¹. De skulle gennem åbenhed og nysgerrighed indgå i samarbejde med mentorbarnet om at forstå, hvordan eleven oplever skole og hjem og på den baggrund indgå i samarbejde med "de voksne" (lærere, ledelse og forældre) omkring barnet (se [mentorplakaten](#) på forsiden for en grafisk gengivelse af mentorfunktionens kerneopgave). Fokus for mentorernes indsats var at styrke elevernes læsning med LST og deres faglige mestringsforventning. Mentorerne skulle altså gennem opkvalificering klædes på til at støtte dobbeltudfordrede mentorelever i skolen. De skulle ligeledes have viden og kompetencer, der gjorde dem i stand til at samarbejde med forældrene, sådan at de fik redskaber til at støtte deres barns læsning med læse- og skriveteknologi derhjemme.

Baggrund

Ordblinde børn og unge klarer sig ringere i uddannelsessystemet end deres kammerater, ligesom børn fra socialt udfordrede familier gør det. Børn, der både er ordblinde og kommer fra socialt udfordrede familier, er dobbelt udfordrede. Undersøgelser viser, at ordblindhed blandt disse børn identificeres senere, og de får mindre hjælp i hjemmet og færre tilbud i skolen end ordblinde børn med en stærk social baggrund. Dette samspil får alvorlige konsekvenser for deres mulighed for at gennemføre en uddannelse senere i livet (Egmont Fonden, 2018; Olsen & Schultz, 2010; Hansen, Juul, & Brahe, 2013). Egmont Rapporten (2018) peger på tre vigtige indsatsområder for at imødegå denne udfordring:

1. Ordblinde elever fra udfordrede hjem skal have mere opmærksomhed og støtte i skolen.
2. Forældre med svag social baggrund skal have viden om ordblindhed og om, hvordan de understøtter deres barns læsning og skrivning med læse- og skriveteknologi.
3. De professionelle omkring barnet skal have mere viden om ordblindhed og om undervisning i læsning og skrivning med anvendelse af læse- og skriveteknologi (LST).

¹ Vi har i projektet anvendt begrebet barn, da projektet også retter sig mod forældrene. Dog anvendes i denne rapport både begrebet barn og elev om de deltagende mentorbørn/-elever.

Det er derfor nødvendigt at nytænke indsatserne med udgangspunkt i de udfordrede ordblinde børns faglige og sociale behov, og det involverer et stærkere samarbejde mellem de fagprofessionelle omkring børnene (KL, 2015).

Dobbeltudfordrede ordblinde elever

Vores primære målgruppe i projektet var således dobbeltudfordrede elever med ordblindhed. Vi vidste fra Egmont Rapporten, at der knytter sig en række prædiktorer til forældregruppen, som får betydning for deres mulighed for at støtte deres barn med skolerelaterede opgaver.

- Sammenligner man ordblinde elever med ikkeordblinde elever, så gennemfører kun 71 % mod 90 % en ungdomsuddannelse, så ordblindheden i sig selv er en prædiktor for gennemført ungdomsuddannelse.
- Kigger man tættere på prædiktorer blandt ordblinde elevers forældre, så viser det sig, at det har betydning, om forældrene er tilknyttet arbejdsmarkedet. Blandt ordblinde elever, der gennemfører en ungdomsuddannelse, er 25 % af forældrene uden for arbejdsmarkedet, mens det er 40 % for dem, der ikke gør.
- Forældrenes uddannelsesniveau er også en prædiktor. Blandt ordblinde elever, der gennemfører en ungdomsuddannelse, har 48 % en eller flere forældre, der har gennemført en videregående uddannelse, mens det er 24 % for dem, der ikke gør.
- Det ser også ud til at have betydning, om forældrene er samboende. Blandt ordblinde elever, der gennemfører en ungdomsuddannelse, bor 49 % sammen, mens det kun er 37 % for dem, der ikke gør.
- Husstandsindkomst forudsiger på samme måde som de øvrige prædiktorer, om ordblinde elever gennemfører en ungdomsuddannelse eller ikke.

(fra registeranalysen *Børn og unge med ordblindhed*: <https://www.egmontfonden.dk/ordblindhed>)

Derfor giver det mening at målrette en indsats, der støtter dobbeltudfordrede ordblinde elever i skolen, da forældrene har vanskeligt ved at støtte dem med skolearbejde derhjemme, og det ser ud til at have betydning for børnenes muligheder i uddannelsessystemet.

Rekruttering og deltagelse

I projektet deltog 12 adjunkter og lektorer fra alle landets seks professionshøjskoler (herefter UC-konsulenter) samt udvalgte børn og voksne fra 12 skoler. Skolerne i projektet udvalgte vi på baggrund af VIVE's rapport fra 2018, *Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel*,² (Ottosen et al., 2018). Rapporten pegede på kommuner i Danmark med en høj grad af børneudsathed. Vores rationale var, at vi i disse kommuner formentlig ville kunne finde en høj procentdel dobbeltudfordrede elever, og vi var optagede af, at indsatsen blev afprøvet og dermed kom netop disse elever til gode. Vi sikrede dette yderligere ved at anvende de kommunale læsekonsulenter som gatekeeper. De hjalp os med at finde og kontakte skoler med en høj forekomst af dobbeltudfordrede ordblinde elever. I samarbejde med hver af landets seks professionshøjskoler deltog to skoler fra to forskellige kommuner, i alt 12 skoler. Skolerne lå i hele landet, og der deltog både by- og landskoler. På skolerne deltog læsevejlederen som kontaktperson og fagligt fyrtårn, ligesom der deltog en gruppe lærere og skolepædagoger som mentorer. Skolens leder deltog også

² <https://www.vive.dk/da/nyheder/2018/her-bor-de-udsatte-boern-og-unge-i-danmark/>

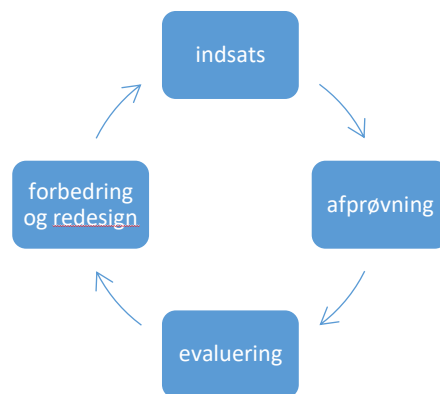

i forhold til organisering på den enkelte skole, og kommunens læsekonsulent fulgte projektet og deltog i nogle af projektets aktiviteter.

Vores målsætning var at inddrage 144 børn. Det arbejdede vi på at rekruttere, men det viste sig at være vanskeligt at rekruttere helt så mange, da det var forskelligt fra skole til skole, hvor mange ordblinde elever på mellemtrinet der var dobbeltudfordrede. Derfor nedjusterede vi til 130 elever. I løbet af projektperioden grundet corona og almindeligt frafald (f.eks. fraflytning) blev det endelige antal deltagende børn 118. Det var forskelligt, hvor mange mentorer der deltog på de enkelte skoler. Nogle skoler valgte, at hver mentor havde flere mentorbørn, mens andre skoler valgte, at mentorerne hver havde ét mentorbarn. I alt var 74 voksne tilknyttet. Derudover deltog forældrene til de dobbeltudfordrede elever, idet det var mentorens fornemste opgave at skabe bro mellem skole og hjem.

Undersøgelsesdesign

Undersøgelsesdesignet var iterativt og havde to gennemløb over et skoleår. I første år (skoleåret 2020-2021) deltog seks skoler (en fra hver professionshøjskole). I andet år (skoleåret 2021-2022) deltog samme skole igen med nye mentorelever samt en ny skole (to fra hver professionshøjskole).

Figur 2: Det iterative undersøgelsesdesign i projekt *Læsesucces*.

Efter første gennemløb blev indsatsen evalueret. Det gjorde den dels gennem kvalitative interviews med de deltagende mentorer, dels gennem UC-konsulenternes logbøger efter sparring med mentorerne samt mentorernes logbøger. Herefter blev indsatsen tilpasset til andet gennemløb. På baggrund af evalueringen blev der desuden udviklet flere konkrete mentormaterialer til støtte for mentorfunktionen, ligesom de allerede udviklede blev tilpasset i forhold til mentorernes respons på dem.

Vi indsamlede følgende data på hver skole:

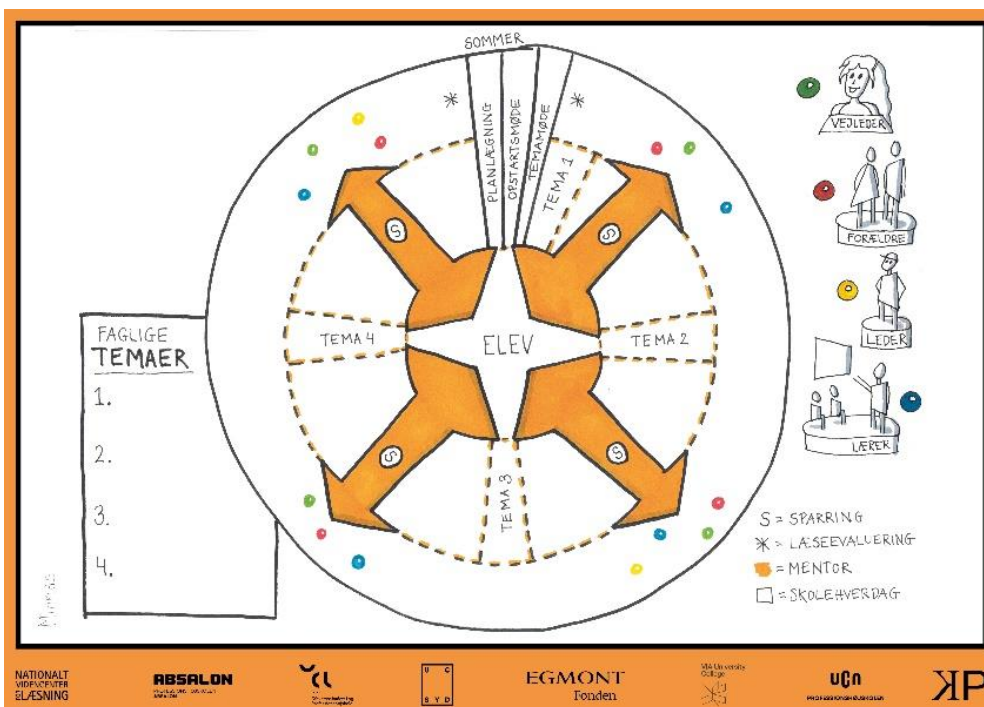
- Survey før indsatsen på alle skoler af al pædagogisk personale
- Kvalitative interviews:
 - Skoleleder før- og efterinterview
 - Læsevejleder før- og efterinterview
 - Mentor før- og efterinterview

- Afsluttende forankrings samtale med skoleleder, læsevejleder og læsekonsulent
- Afsluttende fokusgruppeinterview med mentorbørn på seks skoler

- Logbøger:
 - UC-konsulenter
 - Mentorer

Indsatsen

Indsatsen forløb over et skoleår og var bygget op omkring et kursus- og sparringsforløb med de deltagende mentorer. Helt konkret var der fire kursusgange, hvor den tilknyttede UC-konsulent introducerede til fagligt indhold og konkrete arbejdsmetoder, som mentoren brugte i indsatsen. Efter hver kursusgang gennemførte mentorerne en indsats med egne mentorelever. Det vil altså sige fire efterfølgende mentorindsatser. Der var sparring mellem hver kursusgang, sådan at mentorerne fik sparring af UC-konsulenterne tæt knyttet til den mentorindsats, de var i gang med. Projektet blev på alle skoler skudt i gang med et møde med fokus på ordblindevenlig undervisning for det samlede pædagogiske personale på skolen. I samarbejdsmodellen nedenfor svarer kursusgangene til fagligt tema.

Figur 3: Samarbejdsmodel til mentorindsats. Modellen er udfoldet i artiklen "En samarbejdsmodel til en mentorindsats – for elever med ordblindhed i komplicerede læringsituationer" (Bruun et al., 2023). Samarbejdsmodellen her findes på side 10 i artiklen.

Samarbejdsmodellen kan fremadrettet bruges til at organisere en mentorfunktion på en skole. Tanken er, at skolens læsevejleder kan være faglig tovholder på mentorfunktionen, idet kursusindhold og sparring ligger inden for læsevejlederens faglighed, ligesom det er muligt at hyre en af de deltagende UC-konsulenter, hvis man ønsker ekstern sparring.

I projektet bestod mentorkursets kursusgange (faglige temaer) af fire spor, men det var forskelligt, hvilke der fik mest vægt på den enkelte kursusgang og således også i den efterfølgende indsats. Temaerne var 1) mentoren, f.eks. introduktion til konkrete evalueringsredskaber eller viden om mentorrollen. 2) Barnet, f.eks. sammenhæng mellem ordblindhed og selvbillede samt konkrete redskaber til mentorsamtaler. 3) Klassen, f.eks. brug af læse- og skriveteknologi (LST) og viden om LST-strategier. 4) Hjemmet, f.eks. redskaber til forældresamtaler, herunder inspiration til læseaktiviteter derhjemme. Der er link til beskrivelse og de konkrete materialer i afsnittet "Materialer udviklet i projektet" sidst i rapporten).

Figur 4: Overblik over mentorkursets fire temaer.

Projektets resultater

I det følgende beskrives analyser og resultater i projekt *Læsesucces*. Der er i de enkelte afsnit henvisning og linket til de artikler, hvor analyser og resultater udfoldes.

Hvilke resultater viser projekt *Læsesucces*?

Projektets forskere ([Helle Bundgaard Svendsen](#) og [Stine Fuglsang Engmose](#)) har på baggrund af kvantitative data udarbejdet to analyser af mentorindsatsens effekt:

- A) Mentorindsatsens effekt på elevernes læsefaglige mestringsforventning og selvbillede
- B) Mentorindsatsens effekt på elevernes udvikling af dels teknologibaserede læsestrategier og dels læseforståelse

Mentorindsatsens effekt på elevernes læsefaglige mestringsforventning og selvbillede

I forhold til effekterne er det væsentligt at tage det forbehold, at vi ikke har en kontrolgruppe i undersøgelsen, hvorfor vi ikke med sikkerhed kan sige, hvordan udviklingen hos denne elevgruppe ville have været uden en mentorindsats. Det er muligt, at en kontrolgruppe uden mentor ville have haft en væsentlig tilbagegang i løbet af projektperioden, som var præget af corona. I så fald er de fremkomne effekter en underdrivelse af mentorens betydning. Det er også muligt, at de

fremgange, vi finder, er spontane fremgange, som også ville være til stede i en kontrolgruppe uden en mentorindsats. I så fald er de fremkomne effekter en overdrivelse. Idet eleverne i projektet er dobbeltudfordrede og på den måde i en særlig sårbar position, ønskede vi ikke at inddrage en kontrolgruppe i undersøgelsen, og i vores fortolkning af de kvantitative data må vi derfor tage højde for dette forbehold.

Med hensyn til den faglige mestringsforventning ser vi en tendens til, at eleverne i projektet går frem i målingen af læsefaglig mestringsforventning i løbet af perioden med en mentorordning, idet de som gruppe ligger højere ved eftertest end ved førtest. Vi ville gerne forstå denne fremgang lidt bedre, og vi fandt, at det kendetegnede alle elever med numerisk fremgang i mestringsforventning, at de havde haft en række mentorsamtaler. Man kunne forstille sig, at antallet af gange, mentoren havde mødtes med sin elev, påvirkede mestringsforventning, men vi fandt ingen sammenhæng mellem antal mentormødegange og elevens fremgang. For at belyse en mulig sammenhæng mellem mestringsforventning og mentorens arbejde lavede vi også en række kvalitative analyser af mentorindsatserne for to særligt interessante elevgrupper: dem, der gik en standardafvigelse eller mere frem i løbet af mentorindsatsen (seks elever), og de elever, der gik tilbage i løbet af mentorindsatsen og altså lå højt i førtesten og gik tilbage ved eftertesten (fire elever).

Vi undersøgte mentorindsatsen for begge grupper. I de kvalitative analyser af eleverne, der gik frem i løbet af mentorindsatsen, trådte syv karakteristika frem:

- 1) I mentorernes logbøger viser sig længere refleksioner og beskrivelser af eleverne.
- 2) Mentorerne har fokus på at få eleverne til selv at formulere behov, som de ikke nødvendigvis endnu selv har erkendt, og de har således fokus på at give eleverne en stemme og at lytte til dem.
- 3) Mentorerne tager en koordinatorfunktion på sig, tager fat i elevernes lærere og orienterer om mentorarbejdet og elevens uopfyldte behov.
- 4) Mentorerne har fokus på at modellere, hvordan eleven med fordel kan bruge sin læse- og skriveteknologi.
- 5) Mentorerne arbejder sammen med eleven om konkrete opgaver i fagene.
- 6) Mentorerne tager andre emner op end fag og undervisning, f.eks. emner af social karakter.
- 7) Mentorerne bruger testresultater i deres arbejde.

Analyserne viser således særligt vigtige fokuspunkter i mentorarbejdet, som styrker kvaliteten af det.

De kvalitative analyser af eleverne, der lå højt i forhold til mestringsforventning ved mentorindsatsens start, og som gik tilbage, viste, at det var vanskeligt at pege på en samlet forklaring, men at der var tale om elever i særdeles komplicerede læringsituationer, som var i generel mistrivsel. Analyserne viser også, at mentorerne har haft fokus på at skabe en god relation til eleverne, og at de generelt har haft mange samtaler med dem, hvor de har søgt at understøtte en positiv udvikling. Når eleverne går tilbage i mestringsforventning, skyldes det formentlig den komplicerede læringsituation og mistrivsel, men det kan også skyldes, at relationen til mentor styrkes undervejs, og at de derfor svarer mere ærligt til sidst, end de gør i starten. Det kan også

skyldes, at de undervejs i samtalerne med mentor gør nogle svære erkendelser, som de sætter ord på. Læs mere om disse analyser af projektets data i artiklen ["Mentorindsats, læsefaglig mestringsforventning og selvbillede. Perspektiver fra kvantitative og kvalitative analyser"](#) (Christiansen et al., 2023) i tidsskriftet *Viden om Literacy*, 33.

Mentorindsatsens effekt på elevernes udvikling af teknologibaserede læsestrategier og læseforståelse

Analyserne af elevernes udvikling af teknologibaserede læsestrategier viser en signifikant fremgang i elevernes anvendelse af teknologibaserede læsestrategier. Analyserne viser også i tråd med tidligere undersøgelser (Arnbak & Petersen, 2017), at de elever, der har størst behov grundet store afkodningsvanskeligheder, anvender teknologien mest. De samme elever scorer desuden højere i ordkendskab ved førtesten, hvorfor vi kan antage, at en kompensering af afkodningen gennem lytning giver dem adgang til at forstå teksten. Der er en tendens til, at eleverne går frem i deres forståelse af skønlitterære tekster. Denne tendens er ikke til stede i deres forståelse af faglitterære tekster. En mulig forklaring er, at de teknologibaserede læsestrategier, de udvikler, særligt hjælper forståelsen på vej i skønlitterære tekster. Læs mere om analysen af effekt på elevernes udvikling af teknologibaserede læsestrategier i artiklen ["Læseforståelse og teknologibaserede læsestrategier. Resultater fra et udviklingsprojekt for elever på mellemtrinnet med ordblindhed"](#) (Engmose et al., 2023) i tidsskriftet *Viden om Literacy*, 33.

Hvilke kvalitative resultater fandt vi?

Børnene oplever sig hørt og inddraget

Ved projektets afslutning (maj/juni 2022) gennemførtes semistrukturerede interviews med 27 elever på de 12 skoler. Interviewene viste, at børnene i projektet oplevede samvær med en særligt lydhør voksen, som de kunne tale med og få hjælp af. Det er derfor vores vurdering, at de oplevede sig hørt, set og inddraget i relationen med mentor.

Nogle børn gav udtryk for, at deres forældre var positive over for mentorordningen, og andre, at de ikke talte med deres forældre om det. Så det er ikke lykkedes os at finde tegn på, at børnene i højere grad kan samtale med deres forældre om sprog, læsning og at være ordblind med en mentorindsats. Men det viser sig, at de elever, der italesætter deres ordblindhed mest positivt, også er de elever, som fortæller om åbenhed over for ordblindhed i hjemmet. For eksempel siger en elev: "Jeg snakker med min mor og min bror om, hvad der kan være svært, for de er også ordblinde, så de forstår det." Læs mere om interviewundersøgelsen i artiklen ["Det går bedre og bedre, når jeg har en mentor! Elevperspektiver fra projekt Læsesucces"](#) (Heiden et al., 2023) i tidsskriftet *Viden om Literacy*, 33.

Fokus på lyttelæsning

Mentorerne havde fokus på at understøtte elevernes læsning på lyd og også i at samarbejde med forældrene om muligheder for det derhjemme. Som en del af projektets evalueringsdesign undersøgte vi elevernes læselyst og læsevaner, og det viste sig, at mange af eleverne godt kunne lide at læse. Vi fandt også ud af, hvad de syntes var vigtigt, for at de havde lyst til at læse, og at de kunne pege på, hvad de havde lyst til at læse. Vi fandt desuden ud af, at det kan se meget

forskelligt ud fra elev til elev. Nogle elever oplevede det nye fokus på lyttelæsning frem for læsning med øjnene som frisættende, ligesom nogle forældre også fik øje på, hvordan de kunne støtte deres barn i at lyttelæse derhjemme. Mentorens dialog med mentoreleven om læsevaner og lyttelæsning kan således give vigtig indsigt i, hvordan man kan støtte elevens læselyst. På den baggrund har vi udviklet et dialogredskab, som kan give indblik i elevernes læselyst, ligesom vi har udarbejdet en række anbefalinger til det videre arbejde for lærer og mentor. Læs mere om dette perspektiv i projektet i artiklen ["Læselyst og læsevaner hos elever i ordblindevanskeligheder"](#) (Rønberg et al., 2023) i tidsskriftet *Viden om Literacy*, 33.

Læse- og skriveteknologi som med- og modvindsfaktor

Som en del af projektet udviklede vi et afdækningsmateriale, som kunne give indsigt i, hvilke teknologibaserede læsestrategier mentoreleverne havde ved projektets begyndelse, og hvilke de havde til sidst (resultatet af dette er beskrevet ovenfor). Afdækningsredskabet var dog også tænkt som et pædagogisk redskab til mentoren, som skulle give indsigt i elevens udgangspunkt og dermed grundlaget for en målrettet indsats og støtte. Mentorerne oplevede, at afdækningsmaterialet fik deres øjne op for, at mentoreleverne måske ikke helt anvendte teknologien så meget, som de troede. Desuden oplevede mentorerne, at afdækningsmaterialets metode, hvor eleverne skal fortælle højt undervejs, mens de arbejder med at læse en tekst og besvare spørgsmål (think-aloud-metoden), styrkede elevernes metabevindstthed om egne strategier. Læs mere om afdækningsmaterialet i artiklen ["Teknologibaserede læsestrategier kommer ikke af sig selv"](#) (Laursen et al., 2023) i tidsskriftet *Viden om Literacy*, 33.

En af de problemstillinger, vi søgte at imødekomme i projektet, var modstand mod at bruge læse- og skriveteknologien. Det er en kendt problemstilling, at nogle elever med ordblindhed ikke ønsker at bruge teknologien, også selvom det vil kunne styrke deres læseforståelse. Det oplevede vi hos en del elever i projektet, og vi valgte at belyse og undersøge det nærmere gennem en caseanalyse af én elev med modstand til LST. Her viste det sig, at mentorfunktionen skabte en åbning hos eleven, idet der skabtes et rum, hvor eleven kunne formulere sine oplevelser af ordblindhed, og hvor mentoren kunne imødekomme dette gennem tilpasning af sin tilgang. Læs mere om dette elevperspektiv i artiklen ["Modstand mod læse- og skriveteknologi fra et elevperspektiv"](#) (Olesen & Bonderup, 2023) i tidsskriftet *Viden om Literacy*, 33.

Forældrene oplevede at kunne støtte deres børn

Samarbejde med forældre til dobbeltudfordrede elever har været et centralt fokuspunkt i projektet. Vi ønskede at skabe mulighed for, at forældrene udviklede deres muligheder for at støtte deres barn, og vi har udviklet en række materialer til det, hvor forældrenes egne læsevanskeligheder er indtænkt i formidlingsformen. Mentorerne havde som en del af dette fokus på samarbejdet med forældrene om at støtte eleverne til at lyttelæse derhjemme.

Det viste sig dog i løbet af projektet, at den første barriere for samarbejde med denne forældregruppe er at komme i kontakt med dem. De kommer ikke nødvendigvis til forældremøder og andre arrangementer på skolen, og de er derfor svære at få i tale. Derfor er det et vigtigt fund i projektet, at mentorfunktionen gav mulighed for en bedre kontakt med disse forældre og at ændre på den fejlagtige forståelse, at forældrenes manglende deltagelse skyldtes modstand eller

kritisk tilgang til skolen. Det viste sig nemlig, at forældrene var taknemmelige for, at børnene fik en mentor og derved mere hjælp i skolen. De evaluerende forældreinterviews viser, at forældrene er bevidste om, at de ikke selv kan hjælpe deres børn med lektier, og at de glæder sig over, når de kan se, at mentorordningen gør en forskel for deres barn. Det er et potentiale, der med fordel kan udfoldes fremadrettet. Læs mere om samarbejde og systematik omkring ordblinde elever i projektet i artiklen ["En samarbejdsmodel til en mentorindsats – for elever med ordblindhed i komplicerede læringsituationer"](#) (Bruun et al., 2023) i tidsskriftet *Viden om Literacy*, 33.

Mentorrollen

Mentorerne i projektet blev udvalgt af barnet selv og havde forskellig faglig baggrund. På nogle skoler kunne eleverne vælge frit, mens de på andre skoler kunne vælge mellem en på forhånd udvalgt gruppe voksne. Mentorrollen blev udviklet omkring en samarbejdsmodel (se Figur 3 ovenfor).

Mentorerne deltog i fire kursusgange om fire faglige temaer og fik desuden sparring undervejs. Kursus og sparring stod UC-konsulenterne for i projektperioden, men det vil også kunne varetages af skolens læsevejleder. I analyserne af den evaluerende samtale med mentorerne fandt vi, at mentorerne oplevede at få skærpet deres opmærksomhed på elevens behov og deres professionelle dømmekraft gennem kompetenceudviklingsforløbet. Sparringen i projektet foregik i grupper, hvor alle skolens mentorer deltog sammen med læsevejlederen, som på nogle skoler også selv var mentor. Her evaluerede mentorerne, at det faglige fællesskab og den konkrete og direkte sparring var givende, og de gav udtryk for, at det var vigtigt, at sparringen blev skemalagt, fordi den ikke opstod spontant i hverdagen. Mentorerne fremhævede desuden de konkrete redskaber i projektet (f.eks. evalueringsredskabet til teknologibaserede læsestrategier) som en unik mulighed for at observere den enkelte mentorelevs anvendelse af læse- og skriveteknologi og som et solidt grundlag for en målrettet mentorindsats. En anden væsentlig erfaring var, at mentorarbejdet bør skemalægges, så det løbende er muligt at mødes med eleven. Mentorerne evaluerede, at de i samarbejdet om projektet har fået øje på det emotionelle, herunder hvor væsentligt det er at have fokus på at styrke elevernes mestringsforventning og selvbillede. Erfaringerne peger på fem indsatsområder på skolerne i indførelsen af en mentorfunktion:

- 1) Mentoren som koordinerende funktion til øvrigt personale
- 2) Mentorens unikke mulighed for åbent skole-hjem-samarbejde
- 3) Systematisk arbejde med ordblinde elevers selvbillede og mestringsforventning
- 4) Organisatorisk understøttelse af mentorfunktionen
- 5) Mentoren – en funktion i egen ret med fokus på elevens trivsel og konkrete behov

Læs mere om mentorrollen og skolernes tilrettelæggelse af indsatsen i artiklen ["Udvikling af mentorrollen i projekt Læsesucces for ordblinde børn"](#) (Christiansen & Elmstrøm, 2023) i tidsskriftet *Viden om Literacy*, 33.

Er projektets mentorindsats videreført efterfølgende?

Ved projektets afslutning tilkendegiver syv skoler, at de ønsker at videreføre mentorordningen i nogenlunde samme form som i projektperioden. Tre skoler giver udtryk for, at de går videre med

ideer og materialer fra projektet, men ikke nødvendigvis i samme form. Kun én skole viderefører ikke mentorordningen, og en anden skole har vi ikke haft held med at hente oplysningerne fra.

Vi har ikke undersøgt, hvor mange kommuner der har inddraget en mentorfunktion i de kommunale handleplaner, men da læsekonsulenterne deltog i projektet, er der god sandsynlighed for, at arbejdsmåden er indtænkt i kommunerne fremover.

Konklusion

Opsamlende ser vi en tendens til, at eleverne i projektet går frem i målingen af læsefaglig mestringsforventning, idet de som gruppe ligger højere ved eftertest end ved førtest. Det så ikke ud til, at antallet af samtaler havde en sammenhæng med elevernes fremgang, men de kvalitative analyser viste en række fokuspunkter for kvaliteten af mentorernes arbejde, herunder at mentoren tager en koordinatorrolle på sig, registrerer og reflekterer ved hver samtale med eleven samt modellerer anvendelsen af læse- og skriveteknologi. De kvalitative analyser af de elever, der gik særlig meget tilbage, pegede på, at elevens komplicerede læringssituation og generelle trivsel havde spillet ind.

Vi ser desuden en signifikant fremgang i elevernes anvendelse af teknologibaserede læsestrategier, og at de elever, der har størst behov grundet store afkodningsvanskeligheder, anvender teknologien mest. Desuden er der en tendens til, at eleverne går frem i deres forståelse af skønlitterære tekster, hvilket ikke gælder for faglitterære tekster. Under afdækningen af elevernes anvendelse af teknologibaserede læsestrategier fik mentorerne øjnene op for, at eleverne ikke brugte teknologien helt så meget, som de troede, og at det var en vigtig viden for at kunne støtte eleverne fremadrettet. Mentorerne gav også udtryk for, at selve afdækningsmetoden, hvor eleverne skulle tænke højt, mens de læste en tekst med brug af læse- og skriveteknologi, styrkede elevernes metabevindsthed om egne strategier.

Når vi kigger på, hvad mentorordningen har betydet for børnene, kan vi se, at mentorbørnene oplever sig hørt, set og inddraget i relationen med mentor, og at de er glade for at have en mentor. Mentoren havde blandt andet fokus på at styrke børnene i at lyttelæse. Her ser vi, at mange mentorelever kan lide at læse, og at en samtale med dem om det bibringer vigtig viden i forhold til at støtte dem i at bevare lysten til at læse. Nogle elever oplevede det nye fokus på lyttelæsning frem for læsning med øjnene som frisættende. I projektet fandt vi også, at en del elever havde modstand mod at bruge læse- og skriveteknologi, hvorfor vi undersøgte det i en caseanalyse. Den viste, at mentoren fik åbnet for dialog, som gav eleven mulighed for at formulere sine oplevelser af ordblindhed og mentoren mulighed for at tilpasse sin tilgang til eleven ud fra det.

Det er ikke lykkedes os at finde tegn på, at børnene i højere grad kan samtale med deres forældre om sprog, læsning og at være ordblind. Men det viser sig, at de elever, der italesatte deres ordblindhed mest positivt, også var de elever, som fortalte om åbenhed over for ordblindhed i hjemmet.

Det er et vigtigt fund i projektet, at mentorfunktionen gav mulighed for en bedre kontakt med denne gruppe af forældre og mulighed for at ændre på den fejlagtige forståelse, at forældrenes manglende deltagelse skyldtes modstand eller kritisk tilgang til skolen. Det viste sig nemlig, at forældrene var taknemmelige for, at børnene fik en mentor og derved mere hjælp i skolen, og at de var klar over, at de havde svært ved at hjælpe deres børn med lektier. Vi finder også, at nogle forældre fik øjnene op for, hvordan de kunne støtte deres barn med at lyttelæse derhjemme.

I mentorernes evaluering af projektet viste det sig, at sparringen har været et vigtigt fagligt mødested. De fremhævede de konkrete redskaber som væsentlige for en solid mentorindsats, og at mentorarbejdet har gjort dem opmærksomme på det emotionelle, og hvor vigtigt det er at styrke elevernes mestringsforventning og selvbillede. Helt lavpraktisk pegede de på, at både sparring og mentormøder med eleverne bør prioriteres og skemalægges.

Materialer udviklet i projektet

I projektet er følgende materialer udviklet:

- [Webdok "Mentor som bindeled"](#)
- Inspirationsmateriale til undervisning i teknologibaserede læsestrategier. Materialet består af følgende tre dele og kan anvendes sammen med [denne vejledende film](#):
 - [Inspirationsmateriale til arbejdet med teknologibaserede læsestrategier – vejledning](#)
 - [Tekstsamling til arbejdet med LST-strategier](#)
 - [Opgavesamling til arbejdet med LST-strategier](#)
- Afdækningsmateriale til afdækning af teknologibaserede læsestrategier. Materialet består af følgende fire dele og kan anvendes sammen med [denne vejledende film](#):
 - [Vejledning til Afdækning af teknologibaserede læsestrategier](#)
 - [Observationsark og spørgeguide til Afdækning af teknologibaserede læsestrategier](#)
 - [Teksten Hesteiglen](#)
 - [Spørgsmål til teksten Hesteiglen](#)
- [Samarbejdsmodel til skoler, der ønsker en mentorindsats](#)
- [Evalueringsredskab til dialog om læselyst](#)
- Tre plakater:
 - [Mentorplakaten](#) (til mentor/skole)
 - [Ordblindevenlig undervisning](#) (til lærerne)
 - [Lyttelæsning med dit barn](#) (til forældre)
- Tre film:
 - [Giv dit ordblinde barn læsesucces derhjemme](#) (til forældre)
 - [Når dit barn er testet ordblind](#) (til forældre)
 - [Teknologibaserede læsestrategier](#) (guide til faglærere på mellemtrinnet)

Materialerne fra projektet kan findes frit tilgængeligt her:

<https://www.videnomlaesning.dk/projekter/laesesucces-for-ordblinde-boern/>

Læs mere om projektet

Viden om Literacy, 33 med temaet Ordblindhed i skolen:

<https://videnomlaesning.dk/tidsskrift/tidsskrift-nr-33-ordblindhed-i-skolen/>

Følgende artikler i *Viden om Literacy*, 33 afreporterer fra projektet:

”En samarbejdsmodel til en mentorindsats – for elever med ordblindhed i komplicerede læringsituationer”: https://videnomlaesning.dk/media/5427/33_minna-norgaard-bruun_helle-bundgaard-svendsten_thomas-roed-heiden_stine-fuglsang-engmose.pdf

”Udvikling af mentorrollen i projekt Læsesucces for ordblinde børn”:
https://videnomlaesning.dk/media/5428/33_charlotte-christiansen_signe-elmstrom.pdf

”Det går bedre og bedre, når jeg har en mentor! Elevperspektiver fra projekt Læsesucces”:
https://videnomlaesning.dk/media/5429/33_thomas-roed-heiden_louise-ronberg_marianne-samuelsson-laursen_signe-elmstrom.pdf

”Læselyst og læsevaner hos elever i ordblinddevanskeligheder”:
https://videnomlaesning.dk/media/5430/33_louise-ronberg_marianne-samuelsson-laursen_thomas-roed-heiden.pdf

”Modstand mod læse- og skriveteknologi fra et elevperspektiv”:
https://videnomlaesning.dk/media/5432/33_monica-irene-krarup-olesen_helle-bonderup.pdf

”Teknologibaserede læsestrategier kommer ikke af sig selv”:
https://videnomlaesning.dk/media/5433/33_marianne-samuelsson-laursen_signe-elmstrom_pia-mortensen.pdf

”Mentorindsats, læsefaglig mestringsforventning og selvbillede – perspektiver fra kvantitative og kvalitative analyser”:
https://videnomlaesning.dk/media/5438/33_charlotte-christiansen_stine-fuglsang-engmose_helle-bundgaard-svendsten_minna-norgaard-bruun.pdf

”Læseforståelse og teknologibaserede læsestrategier – resultater fra et udviklingsprojekt for elever på mellemtrinnet med ordblindhed”:
https://videnomlaesning.dk/media/5435/33_stine-fuglsang-engmose_helle-bundgaard-svendsten_louise-ronberg_bettina-buch.pdf

Desuden kan man læse om projektet følgende steder:

Bruun, M.N. & Rønberg, L. (2020). Nyt landsdækkende projekt for ordblinde børn: Projekt Læsesucces, *Læsepædagogen*, 68(6), 22-26.

Laursen, M.S. & Heiden, T.R. (2021). Lyttelæsning i grundskolen: at kunne læse med ørerne, *Læsepædagogen*, 69(5), 21-25.

Bruun, M.N. & Heiden, T.R. (2022). Læsevejlederen og læsesucces med ordblinde elever, *Læsepædagogen*, 70(6), 16-20.

EMU (u.å). <https://emu.dk/grundskole/saerlige-elevgrupper/ordblindhed/projekt-laesesucces-mentorordning-til-elever-med?b=t5-t136-t2128>

Litteraturliste

- Arnbak, E., & Petersen, D.K. (2017). *Projekt it og ordblindhed: en undersøgelse af it-støtte til ordblinde elever på mellemtrinnet*. Aarhus Universitet, DPU.
- Bruun, M.N., Svendsen, H.B., Heiden, T.R., & Engmose, S.F. (2023). En samarbejdsmodel til en mentorindsats – for elever med ordblindhed i komplicerede læringsituationer. *Viden om Literacy*, 33, 8-15.
- Christiansen, C. & Elmstrøm, S. (2023). Udvikling af mentorrollen i projekt Læsesucces for ordblinde børn. *Viden om Literacy*, 33, 18-23.
- Christiansen, C., Engmose, S.F., Svendsen, H.B., & Bruun, M.N. (2023). Mentorindsats, læsefaglig mestningsforventning og selvbillede. Perspektiver fra kvantitative og kvalitative analyser. *Viden om Literacy*, 33, 84-96.
- Egmont Fonden (2018). *Egmont Rapporten 2018. Let Vejen til uddannelse for ordblinde børn og unge*. Lokaliseret den 28. august 2019 på: <https://www.egmontfonden.dk/Upload/Egmontfondendk/Ny%20forside/Egmont%20Rapporten%202018%20'Let%20vejen%20-%20til%20uddannelse%20for%20ordblinde%20b%C3%B8rn%20og%20unge'.pdf>
- Engmose, S.F., Svenden, H.B., Rønberg, L., & Buch, B. (2023). Læseforståelse og teknologibaserede læsestrategier. Resultater fra et udviklingsprojekt for elever på mellemtrinnet med ordblindhed. *Viden om Literacy*, 33, 98-107.
- Hansen, N.-H, M., Juul, T.M., & Brahe, T. (2013). *Efterskolens betydning for unge ordblindes liv og uddannelse*. Center for Ungdomsforskning. Lokaliseret den 28. august 2019 på: https://www.cefu.dk/media/358014/ordblindeefterskoler_web.pdf
- Heiden, T.R., Rønberg, L., Laursen, M.S., & Elmstrøm, S. (2023). Det går bedre og bedre, når jeg har en mentor! Elevperspektiver fra projekt Læsesucces. *Viden om Literacy*, 33, 26-34.
- Laursen, M.S., Elmstrøm, S., & Mortensen, P. (2023). Teknologibaserede læsestrategier kommer ikke af sig selv. *Viden om Literacy*, 33, 64-72.
- Olesen, M.I.K. & Bonderup, H. (2023). Modstand mod læse- og skriveteknologi fra et elevperspektiv. *Viden om Literacy*, 33, 54-62.
- Olsen, M.H., & Schultz, M.F. (2010). *“Er der nogen i den her togvogn, der kan stave til ”resurse”?* – En publikation om vejledning af unge i overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse. Virum: Dansk Videncenter for ordblindhed.
- Ottosen, M.H., Andreasen, A.G., Dahl, K.M., Hestbæk, A.-D., Lausten, M., & Rayce, S.B. (2018). *Børn og unge i Danmark – velfærd og trivsel 2018*. VIVE – Viden til Velfærd. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lokaliseret den 28. august 2019 på: <https://www.vive.dk/da/nyheder/2018/her-bor-de-udsatte-boern-og-unge-i-danmark/>
- Rønberg, L., Laursen, M.S., & Heiden, T.R. (2023). Læselyst og læsevaner hos elever i ordblinddevanskeligheder. *Viden om Literacy*, 33, 36-44.